

SCENARIUSZ WARSZTATÓW: „Łodzianizmy na scenie – teatr z gwary”

Autorka scenariusza: Anna Łowkiel

Czas trwania: 45 minut

Grupa docelowa: dzieci w wieku 7–10 lat

Miejsce: sala w szkole podstawowej

Projekt: „„Dawno, dawno temu...” Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze tradycje

CELE WARSZTATÓW

- Zapoznanie dzieci z gwarą łódzką i jej charakterystycznymi słowami („łodzianizmami”).
- Rozwijanie umiejętności teatralnych i pracy zespołowej.
- Tworzenie krótkich scenek z wykorzystaniem regionalnego języka.
- Budowanie poczucia lokalnej tożsamości i dumy z językowego dziedzictwa Łodzi.

MATERIAŁY:

- proste rekwizyty (np. bilet, kanapa, migawka).
- plansza A3 z wybranymi słowami – „łodzianizmami”

Łodzianizmy - słowa z Łodzi

migawka
bilet miesięczny

tytka
papierowa torba

krańcówka
ostatni przystanek tramwajowy

angielka
długa bułka

wihajster
coś, czego nazwy nie pamiętamy

żulik
słodki chlebek z rodzynekami

trambambula
piłkarzyki

galante
duże, ładne

bigiel
tłoczne miejsce

szten
latawiec

dziad
kapuśniak z ziemniakami

raniec
tornister

- małe karteczki z „łodzianizmami” do losowania przez uczestników

STRUKTURA WARSZTATÓW

1. Powitanie i wprowadzenie (ok. 5 minut)

Opowieść o łódzkiej gwarze:

„Dzieciaki, czy wiecie, że Łódź ma swój własny językowy styl? To nie jest osobny język, ale sposób mówienia, który wyróżnia mieszkańców Łodzi. Nazywamy go **łodzianizmami**.

Niektóre słowa brzmią zabawnie, inne są bardzo praktyczne. Na przykład:

- **migawka** – bilet komunikacji miejskiej
- **krańcówka** – ostatni przystanek tramwaju
- **sznoka z glancem** – drożdżówka z lukrem
- **angielka** – kanapa
- **wihajster** – coś, czego nazwy nie pamiętamy!”

2. Część edukacyjna – poznajemy słownictwo (10 minut)

- Prezentacja wybranych „łodzianizmów” – w formie kart obrazkowych lub planszy.
- Krótkie ćwiczenie: dzieci dopasowują słowo do obrazka lub sytuacji.
- Zabawa „Zgadnij, co to znaczy?” – dzieci próbują odgadnąć znaczenie słów.
- Rozmowa o tym, skąd się wzięły te słowa i dlaczego są charakterystyczne dla Łodzi.

Ciekawostki o łódzkiej gwarze

1. **Łódź to miasto wielokulturowe – i to słyszać!** Gwara łódzka powstała z mieszanki języków: polskiego, niemieckiego, jidysz, rosyjskiego i gwar wiejskich.
2. **Niektóre słowa brzmią jak szyfr dla przyjezdnych** – np. migawka, krańcówka, tytka.

3. „Galancie” to nie tylko pochwała – to styl życia!
4. „Siajowe” pochodzi od nazwiska producenta tanich tkanin – Szai Rosenblatta.
5. „Żulik” to nie łobuz, tylko... słodki chlebek!
6. „Wtrąźlać” to jeść łapczywie – i z apetytem!
7. „Trambambula” to nie czary, tylko... piłkarzyki!
8. „Bigiel” to nie tylko tłum – to serce miasta.
9. „Angielka” to bułka, nie Brytyjka!
10. Łodzianie mówią „ja robę”, „ja kąpę” – bez „i” – to cecha wymowy.

3. Część praktyczna – tworzymy scenki teatralne (25 minut)

Dzieci pracują w małych grupach (2–4 osoby).

Każda grupa:

- Losuje zestaw 3–5 „łodzianizmów”.
- Wymyśla krótką scenkę (np. w tramwaju, w sklepie, w domu, na podwórku).
- Ćwiczy scenkę z podziałem na role – z naciskiem na użycie gwary.
- W razie potrzeby korzysta z przygotowanych rekwizytów (np. bilet, kanapa, drożdżówka z papieru).

4. Prezentacja scenek i podsumowanie (5 minut)

- Każda grupa prezentuje swoją scenkę.
- Wspólna rozmowa: które słowa były najzabawniejsze, które najtrudniejsze?

POTRZEBNE MATERIAŁY

- Plansza z „łodzianizmami” i ich znaczeniem.
- Karty obrazkowe do ćwiczeń.
- Zestawy słów do losowania.
- Proste rekwizyty (np. bilet, kanapa, migawka).

SCENARIUSZ WARSZTATÓW: „Utkani”

Autorka scenariusza: Anna Łowkiel

Czas trwania: 45 minut

Grupa docelowa: dzieci w wieku 7–9 lat

Miejsce: sala w szkole podstawowej

Projekt: „Dawno, dawno temu...” Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze tradycje

CELE WARSZTATÓW

- Zapoznanie dzieci z włókienniczą historią miasta i tradycyjnymi technikami tkackimi.
- Rozwijanie kreatywności i zdolności manualnych.
- Wspólne tworzenie miniaturowych krosien i własnych kompozycji.

MATERIAŁY:

- Kartonowe ramki (mini krosna)
- Nici, włóczki, tasiemki
- Nożyczki, klej (opcjonalnie)
- plastikowe igły z dużym oczkiem

- wydrukowane zdjęcia dawnych krosien

- Miniaturowe krosno

STRUKTURA WARSZTATÓW

1. Powitanie i wprowadzenie (ok. 5 minut)

Opowieść o dawnym mieście tkaczy:

„Dzieciaki, wyobraźcie sobie, że wasze miasto kiedyś brzmiało inaczej – zamiast samochodów słyszeć było stukot krosien, szelest nici i rozmowy tkaczy. W domach i warsztatach powstawały tkaniny, które trafiały do sklepów, na jarmarki, a nawet za granicę! Tkactwo było bardzo ważne – dawało ludziom pracę, ubrania i poczucie dumy z tego, co potrafią stworzyć własnymi rękami.”

Ciekawostki:

- Dawne krosna były wielkie jak szafa!
- Tkacze używali nici z lnu, wełny, bawełny.

2. Część edukacyjna – poznajemy technikę (10 minut)

Prezentacja materiałów:

- Nici, włóczki, tkaniny, drewniane ramki.
- Pokaz prostych wzorów: paski, fale, kratki, serca.
- Omówienie zasad tkania: jak przeplatać nici, jak dobierać kolory, jak tworzyć rytm wzoru.

Mini pokaz:

Prowadząca pokazuje, jak działa krosno – dzieci obserwują, jak nić przeplata się między innymi i tworzy wzór.

3. Część praktyczna – tworzymy własne makatki (25 minut)

Dzieci pracują indywidualnie.

Każde dziecko otrzymuje:

- Miniaturowe krosno (np. ramka z kartonu z nacięciami).
- Zestaw nici i włóczek w różnych kolorach.
- Pomocnicze szablony wzorów lub możliwość tworzenia własnych.

Zadanie:

Stwórz własną makatkę – może być abstrakcyjna, może opowiadać historię, może mieć ulubione kolory.

4. Prezentacja prac i podsumowanie (5 minut)

- Wspólne oglądanie makatkowych kompozycji.
- Krótkie wypowiedzi dzieci: co stworzyły, co im się podobało, co było trudne.

INSPIRACJE:

SCENARIUSZ WARSZTATÓW: „Kwietne dywany – sztuka z tradycji”

Autorka scenariusza: Anna Łowkiel

Czas trwania: 45 minut

Grupa docelowa: dzieci w wieku 7–10 lat

Miejsce: sala w szkole podstawowej

Projekt: „Dawno, dawno temu...” Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze tradycje

CELE WARSZTATÓW:

- Zapoznanie dzieci z tradycją układania kwiatnych dywanów na Boże Ciało w Spycimierzu.
- Rozwijanie kreatywności i umiejętności manualnych.
- Wspólne tworzenie kwiatnych kompozycji inspirowanych regionalnym dziedzictwem.

MATERIAŁY:

- Kartony lub tkaniny jako podkład
- Płatki kwiatów (żywe lub suszone), liście, trawa
- Kolorowe trociny, piasek, ryż barwiony
- Szablony wzorów
- Klej
- Bibuła, kolorowe paski
- Mazaki, kredki
- Mapa Polski z zaznaczoną lokalizacją Spycimierza
- Zdjęcia dokumentujące tradycję

STRUKTURA WARSZTATÓW

1. Powitanie i wprowadzenie (ok. 5 minut)

Opowieść o Spycimierzu:

„Dzieciaki, wyobraźcie sobie małą wieś w Polsce, która raz w roku zamienia się w prawdziwy kwiatowy raj. Ta wieś nazywa się Spycimierz i znajduje się niedaleko Uniejowa, w województwie łódzkim. Co roku, w dzień Bożego Ciała, mieszkańcy tej wsi układają na ulicach ogromne dywany z kwiatów. Nie z materiału... tylko z prawdziwych płatków, liści, trawy i kolorowych trocin!

Całe rodziny, sąsiedzi, dzieci i dziadkowie – wszyscy razem tworzą te niezwykle kompozycje. Dywany mają różne wzory: serca, krzyże, kwiaty, spirale, a nawet obrazki przedstawiające całe sceny.

A potem, przez te kwietne dywany przechodzi procesja Bożego Ciała – to bardzo ważne wydarzenie dla mieszkańców. I wiecie co? Ta tradycja jest tak wyjątkowa, że została wpisana na listę UNESCO jako niematerialne dziedzictwo kulturowe świata!”

Dlaczego tradycja została wpisana na listę UNESCO?

„UNESCO to taka wielka organizacja, która zajmuje się ochroną najważniejszych zabytków i tradycji na świecie. Jeśli coś jest naprawdę wyjątkowe i ważne dla kultury, to może trafić na specjalną listę UNESCO.

Tradycja układania kwiatnych dywanów w Spycimierzu została wpisana na tę listę, bo:

- Jest przekazywana z pokolenia na pokolenie.
- Łączy ludzi.
- Jest piękna i unikalna.
- Pokazuje, jak ważna jest wiara, wspólnota i sztuka ludowa.”

Ciekawostki:

- Tradycja ma ponad **200 lat!**
- Dywany mogą mieć nawet **1 kilometr długości!**
- Używa się tylko **naturalnych materiałów**.
- Każdy wzór jest **inny i niepowtarzalny**.
- Niektórzy zaczynają pracę **o 4 rano!**
- W dniu Bożego Ciała do Spycimierza przyjeżdżają **tysiące turystów**.

2. Część edukacyjna – poznajemy technikę (10 minut)

- Prezentacja materiałów: płatki kwiatów, liście, trawa, piasek, kolorowe trociny.
- Pokaz prostych wzorów: serce, gwiazda, spirala, kwiaty.
- Omówienie zasad kompozycji:

- Jak układać wzory?
- Jakie kolory dobrze się komponują?
- Wzory wypełniamy różnokolorowa, wykorzystujemy różne kolory i różne materiały

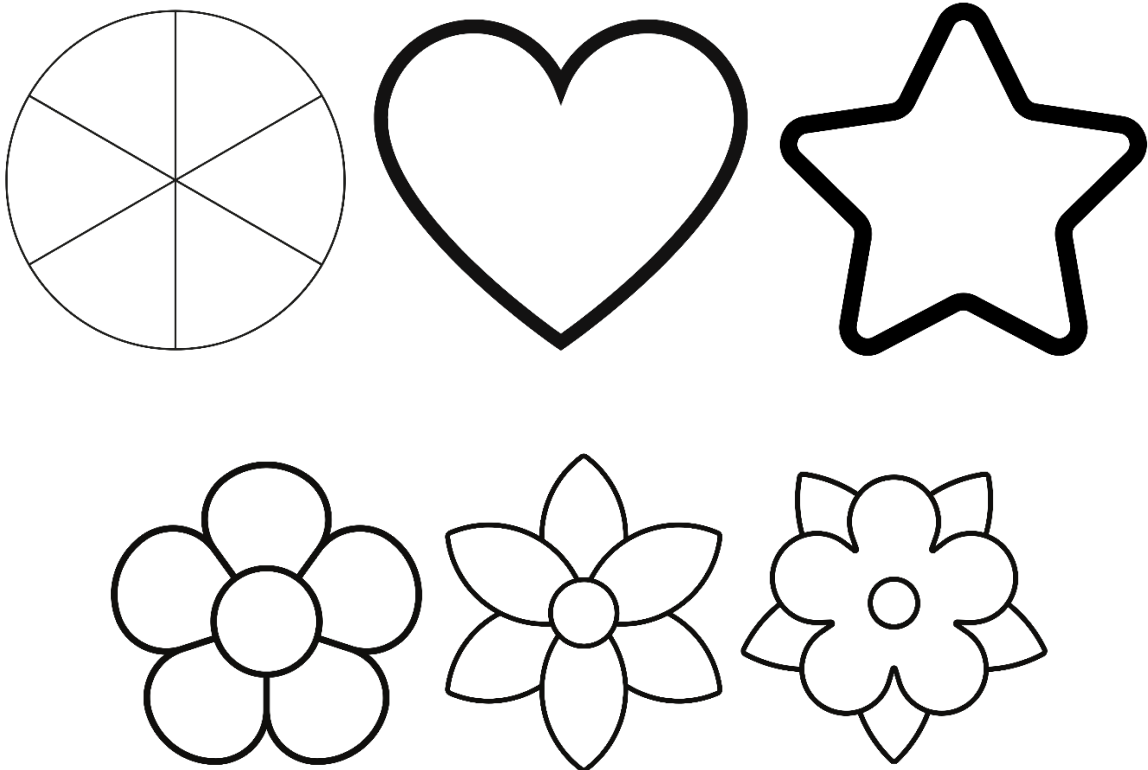
3. Część praktyczna – tworzymy własne kwietne dywany (25 minut)

- Dzieci pracują indywidualnie lub w parach.
- Każde dziecko otrzymuje:
 - Podkład (karton lub tkaninę).
 - Zestaw materiałów: płatki kwiatów, liście, kolorowe trociny.
 - Szablony lub możliwość tworzenia własnych wzorów.

4. Prezentacja prac i podsumowanie (5 minut)

- Wspólne oglądanie wszystkich kompozycji.
- Krótkie wypowiedzi dzieci: co stworzyły, co im się podobało.

PRZYKŁADOWE PROSTE WZORY

SCENARIUSZ WARSZTATÓW: „Kółko i krzyżyk”

Autorka scenariusza: Anna Łowkiel

Czas trwania: 45 minut

Grupa docelowa: dzieci w wieku 7–9 lat

Miejsce: sala w szkole podstawowej

Projekt: „Dawno, dawno temu...” Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze tradycje

CELE WARSZTATÓW

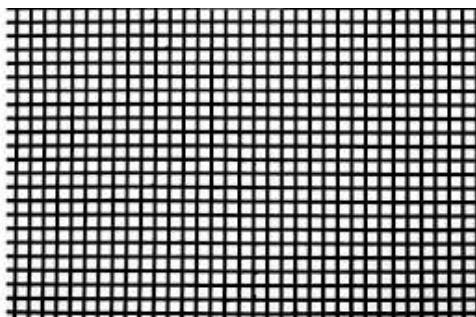
- Zapoznanie dzieci z tradycją haftu krzyżykowego w Łodzi i regionie łódzkim.
- Rozwijanie umiejętności manualnych i wyobraźni przestrzennej.
- Tworzenie własnych prac plastycznych inspirowanych lokalnymi motywami hafciarskimi.
- Budowanie poczucia tożsamości kulturowej i dumy z dziedzictwa regionu.

MATERIAŁY:

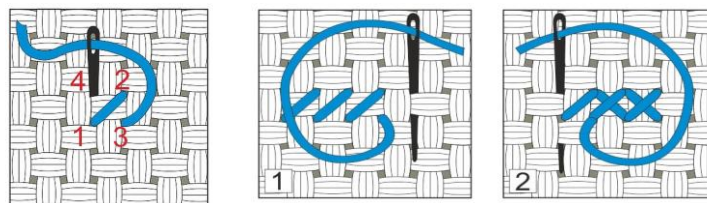
- mulina lub kordonek
- plastikowe igły z dużym oczkiem

- plastikowe kanwy do wyszywania

- duże zalaminowane wydruki z instrukcją i przykładowymi haftami

- w zależności od wieku i umiejętności dzieci można wykorzystać kartki w kratkę lub szablony i „wyszywanie” na pomocą kolorowych kredek lub mazaków, stawiając krzyżyki w kratkach i tworząc w ten sposób proste grafiki

STRUKTURA WARSZTATÓW

1. Powitanie i wprowadzenie (ok. 5 minut)

Opowieść o hafcie krzyżykowym:

„Dzieciaki, czy wiecie, że Łódź to nie tylko miasto fabryk i włókiennictwa, ale też miejsce, gdzie przez lata rozwijała się sztuka haftu? Szczególnie popularny był **haft krzyżykowy** – czyli taki, w którym wzory tworzy się z małych krzyżyków, jak w grze w kółko i krzyżyk!

Nasze babcie i prababce haftowały obrusy, makatki, serwetki, a nawet obrazki do powieszenia na ścianie. Często pojawiały się na nich kwiaty, ptaki, serca i napisy – czasem zabawne, czasem mądre.”

2. Ciekawostki:

Haft krzyżykowy to jedna z najstarszych technik zdobniczych świata – jego początki sięgają starożytnych cywilizacji, gdzie używano go do dekorowania ubrań i tkanin.

W Polsce haft krzyżykowy był szczególnie popularny w regionach wiejskich – zdobił stroje ludowe, makatki kuchenne, obrusy i pościel. Często przekazywano wzory z pokolenia na pokolenie.

W Łodzi haft krzyżykowy łączył tradycję z przemysłem włókienniczym – lokalne rzemieślniczki tworzyły ornamenty roślinne i geometryczne, haftując na lnianej bawełnie, używając naturalnych barwników z korzeni, liści i owoców

Motywy haftu miały znaczenie symboliczne:

- **Serce** – miłość i rodzina
- **Kwiaty** – piękno natury i płodność
- **Koło i romb** – długowieczność i pomyślność
- **Ptaki** – wolność i szczęście

W regionie łowickim haft krzyżykowy był częścią posagu – stroje z haftem były tak cenne, że wręczano je pannom młodym jako prezent ślubny.

Haft krzyżykowy działa terapeutycznie – pomaga się wyciszyć, zredukować stres i poprawić koncentrację. Dziś jest popularny jako forma relaksu i medytacji.

3. Część edukacyjna – poznajemy technikę (10 minut)

- Pokaz zdjęć dawnych makatek z haftem krzyżykowym (np. z napisami: „Gość w dom, Bóg w dom”, „Smacznego”, „Nie ma jak u mamy”).
- Omówienie, jak powstaje haft krzyżykowy – pokazanie wzoru na siatce (kratce).
- Prezentacja prostych motywów: kwiat, serce, domek, ptaszek.
- Krótkie ćwiczenie: dzieci rysują krzyżyki na kartce w kratkę, tworząc własny wzór.

4. Część praktyczna – tworzymy własne hafty (25 minut)

Dzieci pracują indywidualnie.

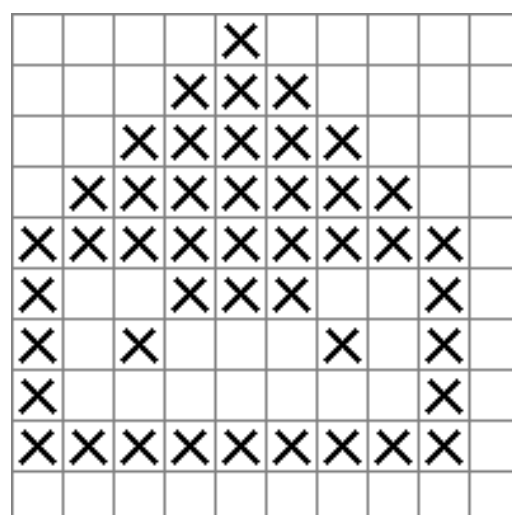
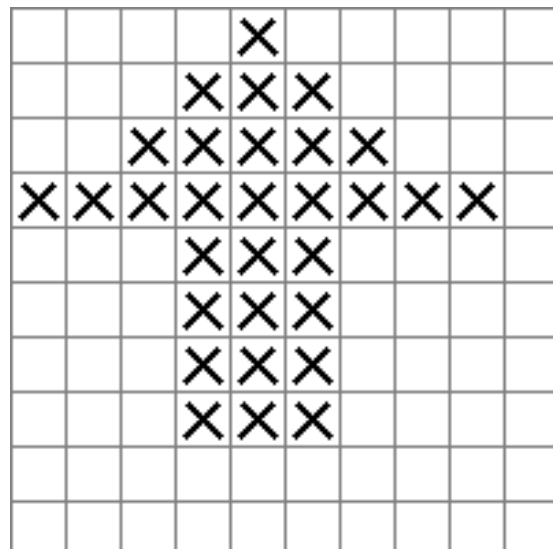
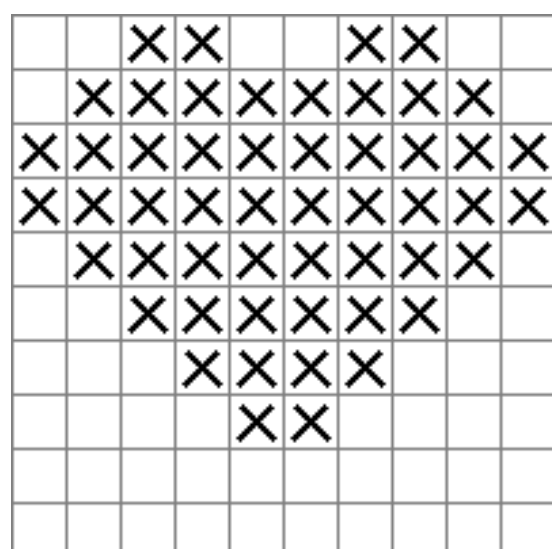
Każde dziecko otrzymuje:

- Kartkę z nadrukowaną siatką (kratką) – imitacja kanwy.
- Kolorowe flamastry lub kredki.
- Szablony z prostymi wzorami haftu krzyżykowego (do wyboru lub inspiracji).
- Możliwość stworzenia własnego wzoru (np. z inicjałami, symbolem łodzi, ulubionym zwierzątkiem).

5. Prezentacja prac i podsumowanie (5 minut)

- Wspólne oglądanie prac – dzieci opowiadają, co stworzyły.
- Rozmowa o tym, co im się podobało, co było trudne, a co zabawne.

PRZYKŁADOWE WZORY:

SCENARIUSZ WARSZTATÓW: „Szybkie cięcie – wycinanki łowickie”

Autorka scenariusza: Anna Łowkiel

Czas trwania: 45 minut

Grupa docelowa: dzieci w wieku 7–10 lat

Miejsce: sala w szkole podstawowej

Projekt: „Dawno, dawno temu...” Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze tradycje

CELE WARSZTATÓW

- Zapoznanie dzieci z tradycją wycinanek łowickich jako elementem sztuki ludowej regionu łódzkiego.
- Rozwijanie zdolności manualnych i wyobraźni przestrzennej.
- Tworzenie własnych kompozycji inspirowanych folklorem.

STRUKTURA WARSZTATÓW

1. Powitanie i wprowadzenie (ok. 5 minut)

Opowieść o wycinankach łowickich:

Wyobraźcie sobie, że kiedyś nie było komputerów, drukarek ani kolorowych obrazków z internetu. Ludzie ozdabiali swoje domy ręcznie robionymi dekoracjami – jednymi z najpiękniejszych były **wycinanki łowickie**. Powstawały z kolorowego papieru, składane i wycinane nożyczkami z ogromną precyzją. Wieszano je na ścianach, przy obrazach, a nawet na belkach sufitowych!

Ciekawostki:

- Wycinanki łowickie są symetryczne – składane na pół przed wycinaniem.
- Najpopularniejsze wzory to **koguty, gwiazdy, drzewka, kwiaty**.
- Tradycyjnie wykonywały je kobiety – często wieczorami, po pracy w polu.

2. Część edukacyjna – poznajemy technikę (10 minut)

Prezentacja materiałów:

- Przykładowe wycinanki łowickie (wydruki lub zdjęcia).
- Kolorowy papier, nożyczki, szablony.

Omówienie zasad:

- Jak składać papier, by uzyskać symetrię?
- Jakie kształty są typowe dla wycinanek?
- Jak łączyć kolory, by kompozycja była efektowna?

Mini pokaz: Prowadząca pokazuje, jak złożyć papier i wyciąć prosty wzór – np. kwiat lub koguta.

3. Część praktyczna – tworzymy własne wycinanki (25 minut)

Dzieci pracują indywidualnie.

Każde dziecko otrzymuje:

- Kolorowy papier (różne kolory)
- Nożyczki
- Szablony wzorów
- Białą kartkę jako tło do naklejania wycinanki.

Zadanie: Stwórz własną wycinankę inspirowaną łowickim folklorem. W związku z okresem przedświątecznym uczniowie mogą wykonać tą techniką papierowe gwiazdki

UWAGA: w zależności od wieku i umiejętności dzieci, mogą one wykonać prostsze wycinanki:

4. Prezentacja prac i podsumowanie (5 minut)

- Wspólne oglądanie wycinanek.
- Krótkie wypowiedzi dzieci: co stworzyły, co im się podobało, co było trudne.

POTRZEBNE MATERIAŁY

- Kolorowy papier (czerwony, zielony, żółty, niebieski, czarny, biały)
- Nożyczki (dla dzieci)
- Klej
- Szablony wzorów
- Białe kartki jako tło
- Zdjęcia przykładowych tradycyjnych wycinanek łowickich

